

MANİSA'DA VAKIF ÇEŞMELERİNİN HAZİN DURUMU

“...İnsanoğlu malım, malım, der. Hâlbuki âdemoğlunun yiyip tükettiği, giyip eskittiği ve sağlığında tasadduk edip gönderdiğinden başka kendisinin olan neyi var?” (Gerisini ölümle terk eder ve insanlara bırakır.)

“Cömertlik, kökü cennette; dalları dünyada olan bir cennet ağacıdır.”

“İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır.” hadisleri, bugün için en sade Müslüman’ın bile duyduğu, bildiği aklında ve kalbinde muhafaza ettiği mesajlardır. Bu ilâhî mesajlarla Peygamberimizin yüce buyrukları Müslümanları, adeta birbiriyle yarıştırmırcasına İslam dininin izi olan her yerde çok miktarda vakıf eserlerinin kurulmasını teşvik etmiştir.

Burada özellikle Almanya’daki bir anımı anlatmak istiyorum. Almanya ile temaslarım 1986 yılında başladı. Manisa Lisesi ile İngolstadt Apian Lisesini o dönemin Okul Müdürü Dr. Riederer ile kardeş okul yaptık. Bilahare iki ayrı okul müdürü olarak iki kentin Belediye başkanlarını tanıştırdık. Dönemin Belediye Başkanı Zafer Ünal ile başlayan ilişkiler, hâlâ devam etmektedir. Her iki şehirde de iki kentin isimlerini taşıyan cadde ve bulvar isimleri bulunmaktadır. Manisa Lisesi ile Apian Lisesinin kardeşlik ilişkileri, benden sonra da gelişerek devam etmektedir. 1986 yılından beri Almanya ile ilgili temaslarım devam etmekte olup emekli olduktan sonra da gerek din görevlisi olarak gerekse Türk çocuklarının eğitimi için gidip gelmekteyim. 1999 yılının Ağustos ayı idi. Görevim gereği Darmstadt şehrinde çalışıyorum. İngolstadt kentinin 500. yılı kutlamalarına İngolstadt Belediyesi tarafından davet edildim. Bulduğum şehir ile İngolstadt arası 450 km. idi. İngolstadt'a gittim, kutlamalara katıldım. Görev yaptığım kente trenle geri döneceğim. Trene binmeden önce kardeş okul müdürü beni ısrarla bir Türk lokantasına yemeğe götürdü. Orada yemeğimizi yedikten sonra beni trene yetiştirdi. Vedalaştıktan sonra beni yolcu etti. Bir müddet sonra susadığımı hissettim. Yolculuk yaptığım gün, güneşli ve sıcak bir Temmuz günü idi. Trenle yolculuğum devam ederken susuzluğum arttı. Tren, her istasyonda durdukça gözlerim çeşme arıyordu, ama nafile. Memleketimin istasyonları gözümün önünden bir bir gelip geçiyordu. Her istasyonda şırıl şırıl akan çeşmeler, adeta serap gibi gözümün önünde canlanıyordu; ama nafile. İnanın 450 kilometrelik yolu gittim, ama nasıl gittiğimi inanın bilmiyorum. 450 kilometrelik yolda mübalağasız 30 ila 40’a yakın istasyon geçtik. İstasyonların hiç birinde bir çeşmeye bile rastlamadım. Hâlâ o günkü çektiğim susuzluğu dün gibi hatırlarım. Sonradan dikkat ettim ki Alman şehirlerinde hiç çeşme yok. Çünkü geleneklerinde ve inançlarında hasene-i cariyeye anlayışı olmadığı gibi bizdeki gibi onlarda çeşme kültürünün de izi yok. İşte, Manisa farklılığıyla gözümüzün önünde. Allah’a şükür her mahallede, her camide şırıl şırıl akan yayla suyu var. Bu durum, sadece bizim insanlığımızın değil, 1500 sene önce Peygamberimizin, “İnsanlar öldükten sonra amel defteri kapanır ancak üç kişinin amel defteri kapanmaz. Onlardan biri de arkasında hasene-i cariyeye (öldükten sonra kalıcı ve devamlı hayır vesilesi olan çeşme, okul, cami vs) bırakanlardır.”

Hiç unutmam, geçtiğimiz yıllarda Kütahya Domaniç’ten İnegöl’e bir yolculuğum olmuştu. 80 km.lik yol boyunca tam 52 tane çeşme saymıştım. Vatandaşımız her akan suyu çeşmeye çevirmiş; kurt, kuş, insan içsin, diye. Çoğunun alın taşında “...Sebili”, “...Hayratı” gibi yazıların yanında su ile ilgili çok güzel mısralar yazılmış.

Onlardan aklımda kalan birini burada sizlerle paylaşmak istiyorum.

Su diyor ki:

Önce akardım yabana,

Sonra çıkardılar meydana.

Cennet mekân olsun,

Benden abdest alıp namaz kılana.

Şüphesiz bu çeşmeler bir amaç için yapılmıştır. O da Allah'ın rızasını kazanmaktır. Allah rızasını kazanma duygusu, çok hoş bir ufuktur. Onu “*İlâ-yı Kelimetullah*” ile yakalama, pek kutsal bir vazifedir. O hususta rekabetsiz yarışma çok güzel bir iştir. İşte vakıf denen müesseseler, böyle kutsal bir yarışın sonucu ortaya çıkmışlardır.

Almanya'da zaman zaman haftada bir öğrencilerle pikniğe gittiğimiz oluyordu. Pikniğe gittiğimiz yerlerde de tıpkı Domaniç'te olduğu gibi ormanda, yol kenarlarında şırl şırl sular akıyordu; ama akan suların hiçbirisi çeşme haline getirilmemişti. Çünkü onların dininde, inancında hasene-i cariyeye anlayışı yoktu. Böyle bir gelenekleri, ata kültürleri oluşmamıştı. Yani kurdun, kuşun ve insanların; her türlü canlının su içip faydalanabileceği bir çeşme kültürü yoktu. Almanya'ya gidip gelen vatandaşlarımız ve oradaki yaşayan gurbetçilerimiz de bu farkı çok iyi müşahede etmektedirler.

Güzel Manisa'mıza gelince; bir zamanlar 46 tane vakıf çeşmesinin bulunduğu Manisa'da bu gün maalesef 9 adet vakıf çeşmesi kalmıştır. Bunlarda Ulu Cami yolunda Vakvak Çeşmesi, Mutlu Mahallesiindeki Kaval çeşmesi, Akhisar yolunda Üçoluk Çeşmesi, Yarhasanlar Mahallesiinde Yarhasanlar Çeşmesi, Kaynak Mahallesiinde Mısıroğlu Çeşmesi, Kuyumcular çarşısında Polat Hacı Mehmet Ağa çeşmesi Saruhan Parkında Saruhan Bey Çeşmesi, Yedi Kızlar türbesinin yanında Yedi Kızlar Çeşmesi, Topçu asım Mahallesiinde Derdiler(Derdi olanlar çeşmesi) ve son olarak Çocuk Hastanesinin karşısında Beş Padişah meydanında meydanın tacı Salim yavaş Çeşmesi.

“Manisa'da Vakıf Eserleri” adlı kitabımı 10 yıl önce yazdığım da Manisa'da ve ilçelerinde tüm vakıf eserlerini gezdim. Gerçekten Manisa merkezde ve ilçelerinde vakıf eserlerinin durumu perişandı. “Manisa'da Vakıf İzleri ve bu Eserlerde İzi olanlar” kitabımı Manisa İl Özel idaresinin basma kararı üzerine kitabımı güncellemek üzere Manisa merkezde ve ilçelerinde ecdat yadigarı eserleri tekrar gezdim. Gururlanarak söyleyebilirim ki devletimiz son on yılda mülkiyeti özel şahıslara ait vakıflar dışında (Manisa'da gördüğümüz viran halindeki bazı vakıf eserleri özel mülkiyete ait) hanlardan, hamamlara, camilere, medreselere, Sıbyan mekteplerine kadar bütün vakıf eserlerine el atılmış, hepsi de restore edilerek pırıl pırıl hale getirilmiş, kimisi çocuk kütüphanesi, kimisi kreş, kimisi sosyal amaçlı derneklere kiralanarak ecdat yadigarı vakıf eserleri gayesi doğrultusunda hizmete sokulmuştur. Hele Dilşikar Hatun Hamamı Akıl ve Ruh Sağlığı hastanesine tahsis edilerek hastaların sosyal yaşam, uyum sürecini hızlandırmak amacıyla Toplum Ruh Sağlığı Merkezine dönüştürüldüğü burada hastaların yaptığı resimlerin sergilendiği, müzik çalışmaların yapıldığı ilaç dışında sosyal etkinliklerle sosyal yaşama daha çabuk uyum sağladıkları hastane yetkililerince ifade edildiği gibi bizzat gezerek sosyal amaçlı etkinlikleri yerinde gördüm ve hastalarımız adına sevindim

Ancak, üzülererek söyleyeyim ki kitabımı ikinci baskıya hazırlarken çeşmelerin durumuna çok üzüldüm. Manisa'da vakıf çeşmeleri ağılıyor. Bu çeşmeleri resimlerken şahsen duyduğum üzüntüyü bu satırlarda ifade etmem mümkün değil. İçim burkuldu, gözüm yaşardı. Bu çeşmelerin çoğunun sorumsuz ve çarpık yapılaşma sonucu kimisinin su kanalı tahrip

edilerek suyunun akmadığı gibi akanların durumu da son derece perişan. Yazımın altına bu çeşmelerin de resimlerini koyacağım. Bu resimleri gören hiçbir Manisalı kardeşimin bu görüntülere bigane kalamayacağını umuyorum. İster bürokrasi, ister yerel yönetim, isterse Manisa'nın hayırsever büyüklerine acilen düşen iş, mutlaka bu vakıf çeşmelerinin hazin durumdan kurtarılması gerekmektedir. Adeta ormanda ağaç katliamı gibi Manisa'da insafsızca çeşme katliamı yapılmıştır. Tarihi bilgi ve belgelere göre tapu siciline kayıtlı 46 çeşmeden ancak 9 tanesi ayakta. Onların da yakın zamanda kaybolmaması açısından vakıf eserlerine ilgi duyanlardan ilgi bekliyorum

Son olarak Moris Şinasi Çocuk Hastanesinin hemen önündeki meydana 2003 yılında Salim Yavaş tarafından yaptırılan Salim Yavaş Hayratı, Manisa'da son yıllarda yaptırılan en güzel çeşmelerden biridir. Bu çeşme, dört cepheli olup klasik ve modern mimarînin bir sentezidir. Bulduğu yeri, konumu, estetik görüntüsüyle döner kavşağın âdeta bir tâcı gibi meydanla bütünleşmektedir. Salim Yavaş çeşmesinin hastaneler yolunda bulunması nedeniyle insanlara Manisa'da en çok hizmet veren çeşmelerimizden biridir.

Bu tür eserleri insanların yararına sunanlardan Allah razı olsun.

kadirkeskin45@hotmail.com

www.kadirkeskin.net